

Gescherpte pijlen

Over Psalm 120:4

Arian Verheij

Dr. A.J.C. Verheij is webmaster, oud-voorzitter van de Vereniging Hebreuws en auteur van Basisgrammatica van het Bijbels Hebreeuws. Hij was als vertaler betrokken bij de Nieuwe Bijbelvertaling.

Alef Beet lees je van rechts naar links. Zo begon ik mijn lectuur van het vorige nummer met de ‘Rectificatie’ waarin Albert van der Heide inspirerend als altijd ingaat op de titel van het boek חֲצִי שְׁנוּנִים. Hij citeert Psalm 120:4 en voegt daar terloops aan toe: ‘(niet in de NBV kijken!)’. Nu ligt bij mij thuis de Nieuwe Bijbelvertaling op allerlei strategische plekken voor het grijpen, dus dat liet ik mij geen twee keer zeggen.

Het gaat om de woorden חֲצִי גִבּוֹר שְׁנוּנִים uit Psalm 120:4a. In Van der Heide’s artikel worden ze vertaald als ‘pijlen van een held zijn gescherpt’. Wie in de NBV kijkt, ziet daar staan: ‘Pijlen, gescherpt voor de strijd’. Klinkt wel heel anders. Maar wat is nu eigenlijk het verschil tussen die vertalingen? En is slechts een van de twee goed en de andere dus fout?

Het belangrijkste verschil lijkt mij te zijn dat de Hebreeuwse woorden volgens Van der Heide een zin vormen en volgens de NBV-vertalers (Harm van Grol en Fons Jaakke) niet. Je kunt dat zien aan het werkwoord ‘zijn’ in Van der Heide’s vertaling, dat in de NBV ontbreekt.

Het ontbreekt trouwens ook in het Hebreeuws. De zin, zoals Van der Heide die opvat, is een voorbeeld van het bekende verschijnsel nominale zin (of non-verbale zin, of hoe u het ook noemen wilt). De constructusverbinding חֲצִי גִבּוֹר is daarin het onderwerp en שְׁנוּנִים is het gezegde. Ik wil daar op zich helemaal niks aan afdoen, het is een volstrekt plausibele opvatting.

Behalve dan dat de drie Hebreeuwse woorden net zo goed geen zin zouden kunnen vormen. Ze zijn ook als een woordgroep op te vatten. De NBV doet dat en ik zie niet waarom het niet zou kunnen. De constructusverbinding חֲצִי גִבּוֹר wordt dan nader bepaald door het attributief gebruikte שְׁנוּנִים, en de betekenis is iets als ‘pijlen(van) held gescherpte’ ofwel ‘gescherpte heldenpijlen’. Van daaruit is het maar een klein vertaalstapje naar ‘Pijlen, gescherpt voor de strijd’: het begrip גִבּוֹר (held, heldhaftige strijder) wordt vervangen door datgene waar een held goed in is, namelijk strijd.

Is het nu wel of geen zin, is de ene opvatting goed en de andere fout? Ik zou het werkelijk niet weten. Volgens mij kan het allebei. Wel zie ik waarom Jaakke en Van Grol doen wat ze doen.

Zij lezen namelijk vers 4 als antwoord op de vraag van vers 3: 'wat zal dan je straf zijn?' Ze laten dus de context meewegen in hun grammaticale keuze en daar lijkt me in dit geval ook wel wat voor te zeggen.

Zo zie je maar weer dat het inderdaad heel leerzaam kan zijn om in de NBV te kijken!